

**Yhdistetyt asiat T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP,
T-60/02 OP ja T-61/02 OP**

**Dresdner Bank AG ym.
vastaan
Euroopan yhteisöjen komissio**

Kilpailu – EY 81 artikla – Sopimus käteisenvaihtopalvelujen hintojen vahvistamisesta ja niiden veloittamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä – Saksa – Näyttö kilpailusääntöjen rikkomisesta – Takaisinsaanti

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio (neljäs jaosto)
27.9.2006 II - 3572

Tuomion tiivistelmä

1. *Oikeudenkäyntimenettely – Takaisinsaanti*
(Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohta ja 122 artiklan 4 kohta)
2. *Kilpailu – Kartellit tai muut yhteisjärjestelyt – Yritysten väliset sopimukset – Käsite*
(EY 81 artiklan 1 kohta)
3. *Kilpailu – Hallinnollinen menettely – Komission päätös, jolla todetaan kilpailusääntöjen rikkominen*
(EY 81 artiklan 1 kohta)

4. *Yhteisön oikeus – Periaatteet – Perusoikeudet – Syyttömyysolettama*
5. *Kilpailu – Hallinnollinen menettely – Komission päätös, jolla todetaan kilpailusääntöjen rikkominen – TuomioistuINVALVONTA*
6. *Kilpailu – Kartellit tai muut yhteisjärjestelyt – Näyttö*
7. *Kilpailu – Hallinnollinen menettely – Puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen – Väitetiedoksianto – Välttämätön sisältö*
8. *Kilpailu – Hallinnollinen menettely – Puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen*

1. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinten työjärjestyksen 122 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun takaisinsaantimenettelyn tarkoituksena on se, että tuomioistuin voi tutkia asian uudelleen kontradiktorisin perustein, ilman että yksipuolisessa tuomiossa omaksuttu ratkaisu sitoo sitä. Koska työjärjestyksessä ei ole päinvastaisia määräyksiä, takaisinsaannin hakija on vapaa esittämään väitteitä eikä sen tarvitse rajoittaa osoittamaan vääräksi yksipuolisen tuomion perusteita.

tuomioistuin todetessaan, ettei se voi vahvistaa yksipuolisessa tuomiossa omaksuttua ratkaisua, jonka mukaan jokin kanneperusteista on perusteltu, ei voisi lausua muista kanneperusteista kontradiktorisen menettelyn periaatteen mukaisesti.

(ks. 43 ja 44 kohta)

Takaisinsaantimenettelyn päämäärän perusteella työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdassa määrättyä kieltoa vedota uusiin perusteisiin asian käsittelyn kuluessa ei voida tulkita siten, että siinä kiellettäisiin takaisinsaannin hakijaa esittämästä perusteita, jotka se olisi voinut esittää jo puolustuksessaan. Tällaiselle tulkinnalle työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdasta ei olisi mieltä, koska se voisi johtaa menettelylliseen umpikujaan tapauksessa, jossa takaisinsaanti olisi perusteltu: ensimmäisen oikeusasteen

2. EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun sopimuksen olemassaolon edellytykseksi riittää se, että kyseiset yritykset ovat ilmaisseet yhteisymmärryksensä toimimisesta markkinoilla määrätyllä tavalla. Kyseisen yhteisymmärryksen ilmaismuodon osalta riittää, että sopimusehdoissa ilmaistaan sopimuspuolten tahto toimia sopimuksen määräysten mukaisesti. Tästä seuraa, että EY 81 artiklan

1 kohdassa tarkoitetun sopimuksen käsitteessä on keskeistä vähintään kahden sopimuspuolen yhteisymmärrys eikä merkitystä ole sillä, missä muodossa yhteisymmärrys on ilmaistu, kunhan ilmaisu tarkoin vastaa sopimuspuolten tahtoa.

(ks. 53–55 kohta)

3. EY 81 artiklan 1 kohdan rikkomista koskevan selvityksen osalta komission on esitettävä näyttö niistä kilpailusääntöjen rikkomisista, jotka se on katsonut tapahtuneeksi, ja hankittava oikeudellisesti riittävät todisteet kilpailusääntöjen rikkomisen muodostavista seikoista.

(ks. 59 kohta)

4. Syyttömysolettaman periaate, sellaisena kuin se ilmenee erityisesti Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kohdasta, on yksi perusoikeuksista, jotka yhteisöjen tuomioistuimen – myös Euroopan yhtenäisasiakirjan johdanto-osassa ja EU 6 artiklan 2 kohdassa

vahvistetun – oikeuskäytännön mukaan ovat yhteisön oikeuden yleisiä periaatteita.

Kun otetaan huomioon kyseisten rikkomisten luonne sekä niihin liittyvien seuraamusten luonne ja ankaruus, syyttömysolettaman periaatetta sovelletaan yrityksiä koskevien kilpailusääntöjen rikkomista koskeviin menettelyihin, jotka voivat johtaa sakkojen tai uhkasakkojen määräämiseen. Kun kyse on sakkopäätökseen kohdistuvasta kumoamiskanteesta, on tämä periaate otettava huomioon. Kilpailusääntöjen rikkomista koskevan päätöksen adressaatin on hyödyttävä siitä, että tuomioistuin on epävarma. Tuomioistuin ei voi todeta, että komissio on oikeudellisesti riittävällä tavalla näyttänyt kyseessä olevan kilpailusääntöjen rikkomisen tapahtuneen, jos se ei ole saavuttanut täyttä varmuutta tämän kysymyksen osalta.

Komission on siis esitettävä täsmälliset ja yhtäpitävät todisteet näyttääkseen kilpailusääntöjen rikkomisen. Kaikkien komission esittämien todisteiden ei tarvitse välttämättä täyttää näitä edellytyksiä kaikkien rikkomisen osatekijöiden osalta. Riittää, että aihetodisteet, joihin komissio vetoaa, kokonaisvaltaisesti tarkasteltuna vastaavat tätä vaatimusta. Kilpailunvastaisen menettelytavan tai

sopimuksen olemassaolo on pääteltävä tietyistä yhteensattumista ja indisioista, jotka yhdessä tarkasteltuina voivat muun johdonmukaisen selityksen puuttuessa olla osoitus kilpailusääntöjen rikkomisesta.

(ks. 60–63 ja 65 kohta)

5. Kilpailusääntöjen soveltamisesta tehtyihin komission päätöksiin kohdistuvan yhteisöjen tuomioistuinten valvonnan ulottuvuuden osalta on korostettava sitä, että yhtäältä tosiseikkoja koskevat tiedot ja toteamukset, joiden mahdollisen paikkansapitämättömyyden tuomioistuin kykenee toteamaan sille esitettyjen perustelujen ja todisteiden perusteella, ja toisaalta taloudelliset arvioinnit, eroavat olennaisella tavalla toisistaan. Vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voikaan korvata komission suorittamaa taloudellista arviointia omallaan, on sen paitsi tutkittava esitettyjen todisteiden aineellinen paikkansapitävyys, luotettavuus ja johdonmukaisuus, myös tarkistettava, muodostavatko nämä todisteet merkityksellisten seikkojen kokonaisuuden, joka on otettava huomioon monitahoisien tilanteiden arvioinnissa, ja voivatko kyseiset todisteet tukea päätelmiä, jotka niistä on tehty.

(ks. 66 ja 67 kohta)

6. Kilpailusääntöjen rikkomisen toteamisen yhteydessä asiakirjan näyttöarvoa arvioitaessa on ensiksi tutkittava sen sisältämän tiedon todennäköisyys ja otettava huomioon erityisesti asiakirjan alkuperä, sen laatimisolosuhteet ja vastaanottaja sekä pohdittava, vaikuttaako se sisällöltään järkeenkäyvältä ja luotettavalta.

(ks. 121 kohta)

7. Puolustautumisoikeuksien noudattaminen edellyttää sitä, että yrityksellä, joka on komission sellaisen päätöksen adreassaatti, jossa on todettu kilpailusääntöjen rikkominen, on ollut tilaisuus ilmaista asianmukaisesti näkemyksensä esiin tuottujen tosiseikkojen, väitteiden ja olosuhteiden paikkansapitävyydestä ja merkityksestä.

Väitetiedoksiannon on sisällettävä niin selvästi muotoiltu – vaikka vain tiivistelmän muodossa esitetty – selvitys väitteistä, että asianomaiset voivat tosiasiallisesti saada tiedon siitä käyttäytymisestä, josta komissio niitä moittii. Vain tämän edellytyksen täyttäessään väitetiedoksianto voi täyttää sen tehtävän, joka sille on yhteisön asetuksilla annettu, eli

antaa yrityksille kaikki sellaiset tiedot, joita ne tarvitsevat pystyäkseen tehokkaasti puolustautumaan ennen kuin komissio tekee lopullisen päätöksen.

Pääsääntöisesti ainoastaan ne asiakirjat, joita on lainattu tai jotka on mainittu väitetiedoksiannossa, ovat päteviä todisteita.

8. Asiakirjaa voidaan pitää asianosaista vastaan puhuvana asiakirjana ainoastaan, jos komissio käyttää sitä tukemassa toteamustaan yrityksen suorittamasta rikkomisesta. Jotta kyseessä oleva yritys voisi osoittaa puolustautumisoikeuksiaan loukatun, ei ole riittävää näyttää toteen, ettei se ole hallinnollisen menettelyn aikana voinut ilmaista kantaansa asiakirjasta, joka on mainittu riidanalaisen päätöksen missä tahansa kohdassa. Sen on näytettävä toteen, että komissio on käyttänyt tätä asiakirjaa riidanalaisessa päätöksessä todisteena todetakseen rikkomisen, johon yritys on komission mukaan osallistunut.

(ks. 155–157 kohta)

(ks. 158 kohta)